

اطاعت

درس
هشتم

زندگی فردی و اجتماعی انسان به نظم و قانون و پیروی از آن وابسته است. پیروی و اطاعت از چه قانونی می‌تواند علاوه بر ایجاد نظم در حیات آدمی، فلاح و رستگاری او را نیز تضمین کند؟ آیا تا به حال از خود پرسیده‌ایم از چه قانون و قانون‌گذاری و به چه دلیل باید فرمان‌برداری کنیم؟ و چه خواست و فرمانی را نباید گردن نهیم؟

شناخت واژه

طَوَّع : میل و رغبت

طَاعَة : فرمان‌بردن، أَطَاعَ، يُطِيعُ، إِطَاعَة : فرمان برد

در واقع اطاعت، انجام یک کار است، مطابق آن‌چه مورد نظر دستور دهنده است.

جست و جو

آیا از ریشه‌ی «طَوَع» واژه‌هایی که در زبان فارسی کاربرد داشته باشد، می‌شناسید؟
آن‌ها را نام ببرید و معنا کنید.

کاربرد در قرآن

برای آشنایی بیشتر با کاربردهای مختلف این ریشه در قرآن، جدول زیر را کامل کنید.

معنای واژه	مشخصات صرفی واژه	عبارت قرآنی	واژه	آیه
		وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا رعد ۱۵	طَوَع	۱
		لَوْ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا آل عمران ۱۶۸	أَطَاعُوا	۲
		وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ (أَطَعْتُمْ + هُمْ) انعام ۱۲۱	أَطَعْتُمُوهُمْ	۳
		إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ هود ۸۸	اسْتَطَعْتُ	۴
	اسم مفعول از باب افعال	مُطَاعٍ ثُمَّ آمِينَ تکویر ۲۱	مُطَاعٍ	۵

قرائت و ترجمه

۱- وَ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

آل عمران ۱۳۲

۲- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا

أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ
فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَ الرَّسُولِ
إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ
ذَلِكَ خَيْرٌ وَ أَحْسَنُ تَأْوِيلًا و نیک فرجام تراست.

نساء ۵۹

۳- وَ مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَ الرَّسُولَ

فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ
وَ حَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا و ایشان چه دوستان خوبی هستند.

نساء ۶۹

٤- مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ
وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا

نساء ٨٠

٥- تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ
تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا
وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ
وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ
يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا
وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ

نساء ١٣ و ١٤

٦- وَلَا تُطِيعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا
وَاتَّبَعَ هَوَاهُ
وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا

كهف ٢٨

٧- فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ
الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ

شعراء ١٥٠ تا ١٥٢

٨- وَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ
وَدَعْ أَذَاهُمْ و آزارشان رانادیده بگير (مقابله به مثل نکن)
وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا

احزاب ٤٨

٩- يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ
يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ
وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلًا

احزاب ٦٦ و ٦٧

١- فَأَضَلُّونَا = فَ + أَضَلُّوا + نا

تمرینات

تمرین اول — با مراجعه به الْمُعْجَمُ الْمُفَهَّرَس ذیل نُطْع (لَا تُطْع) بیان کنید قرآن کریم ما را از اطاعت چه گروه‌هایی نهی کرده است؟

تمرین دوم — با مراجعه به مُعْجَم، ذیل ریشه‌ی «طَوَع» دو نمونه اسم و دو نمونه فعل از مشتقات این ریشه که در این درس نیامده است، جست‌وجو کرده، همراه با عبارت قرآنی مربوط نوشته و معنا کنید.

تمرین سوم — با مراجعه به آیات و عبارات قرآنی درس، واژگانی را که نقطه‌ی مقابل مشتقات مختلف ریشه «ط و ع» هستند، مشخص و معنا کنید.

پیشنهاد: با تدبیر در آیاتی که به دنبال اطاعت از خدا به اطاعت از رسول دستور می‌دهد، چه نکات مهمی را می‌توان دریافت کرد؟

حکمت

حضرت امیر المؤمنین علی علیہ السلام :

سُرُورُ الْمُؤْمِنِ بِطَاعَةِ رَبِّهِ
وَ حُزْنُهُ عَلَى ذَنْبِهِ

غرر الحکم، ج ۴، ح ۱۳۶

